

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 47.

Vtorik 10. Kimovca

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneske 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

4. septembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnini na Dunaju CXVI. del občnega državnega zakonika in vladnega lista in sicer tako v edino nemškem izdanju kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 335. Ukaz ministra bogočastja in uka od 13. julija 1850, s katerim se predpis čez dopuščenje od privatnih, od države ne postavljenih ampak le dopuščenih učencikov na tehniški napravi, kakor čez njih opravičenje spraševanske spričebe dajati, razglasi.

št. 336. Naredbo ministerstva kupčije od 16. avgusta 1850, (v moči za vse kronovine, v katerih je srenjska postava od 17. marca 1849 veljavna), s katero se prostost poštne glede srenjskih predstojnikov vravna.

št. 337. Naredbo ministerstva kupčije, obertnje in javnih stavb od 25. avgusta 1850 čez način dajanja poštne recepisov v zadevah menjavnih upor.

št. 338. Naredbo ministra pravosodja od 26. avgusta 1850, po katerem se cesarski sklep naznanja, s katerim se ukaz od 3. avgusta (CVIII. del državnega zakonika, št. 423) do naj se naglo listki za porotnike napravijo, potrdi.

Ravno ta del zapopade tudi v pristavku naznanilo tiskarnih pogrškov, ki so v XVII., XXII., LXVIII., LXXII., LXXXV., LXXXVIII., CIX. in CXI. del državnega zakonika vrinili, ki se popravijo.

Razun tega bo tudi 4. septembra 1850 CXII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 21. avgusta 1850 v edino nemškem in 31. avgusta 1850 v madjarsko-nemškem, horvaško- (ilirsko) nemškem in romanško-nemškem dvojnem izdanju na svitlo prišel, v česko-nemškem dvojnem izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 329. Cesarski patent od 2. avgusta 1850, po katerem se bo za Ogersko, Horvaško, Slavonsko, Primorsko, serbsko vojvodino, temiški Banat, za Sedmograško in vojaško mejo začasna postava od odrajtvi pravdnih opravil, spričb, pisem in vradnih opravil dala in s 1. oktobrom 1850 v moč stopila.

Dunaj 3. septembra 1850.

Od vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

K srenjskim volitvam, ki so bile 18. avgusta naznanjene, so bile od tiga časa še v sledečih krajih postojnskega kantonskega poglavarstva dokončane.

1. V srenji Stara vas je bil zvoljen za župana Jovan Ogrizek, posestnik, za srenjska svetovavca Jakop Dolenc in Luka Smerdu, posestnika.

2. V srenji Salog Anton Krainer, cerkovnik in posestnik za župana, za srenjska svetovavca Juri Sigman in Martin Bizjak, posestnika.

3. V srenji Sevece Jakop Dekleva, posestnik in kerčmar za župana, za srenjska

svetovavca Žitko Valentin, Gašper Glažar, posestnika.

4. V srenji Slavina Martin Bole, posestnik, kramar in kerčmar, za župana, za srenjska svetovavca Andrej Kalister in Matevž Bole, posestnika.

5. V srenji Peteline Jožef Kovačič, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Gašper Šile in Franc Penko, posestnika.

6. V srenji Radoha vas Anton Povh, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Lovre Kebec in Lovre Čelhar, posestnika.

7. V srenji Zagon Anton Tomažič, posestnik in kerčmar za župana, za srenjska svetovavca Martin Jager in Anton Križaj, posestnika.

8. V srenji Hraše Jakob Ogrizek, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Lovre Faidiga in Gašper Bizjak.

9. V srenji Razdeto gospod Jovan Kavčič, kerčmar in posestnik za župana, za srenjska svetovavca gospod Anton Dolenc, poštar in posestnik, in gospod Anton Premrov.

10. V srenji Strane Jovan Tekal, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Matevž Brezic in Jakob Tekal, posestnika.

11. V srenji Hrenovic Jakop Doles, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Pantaleon Lenasi, kramar in posestnik in Martin Pavlovič, posestnik.

12. V srenji Hruševje Luka Ogrizek, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Jožef Debevc in Jakop Skorjanc, posestnika.

13. V srenji Berdo Franc Kalister, posestnik za župana, za srenjska svetovavca Jerni Turk in Jožef Čič, posestnika.

14. V srenji Gornji Logatec Matija Milave, posestnik za župana, za srenjska svetovavca gospod Jovan Marinka, fajmošter in Urban Kugaj, posestnik.

15. V srenji Doljni Logatec gospod Matevž Dolšein, c. k. poštar in posestnik za župana, za srenjska namestnika gospod Anton Sorè in Mihael Mihevc, posestnika.

16. V srenji Hoterdersica Jovan Gabrovšek, kerčmar in posestnik za župana, za srenjska svetovavca Andrej Nagode, posestnik in Jovan Plečnik, kajžar.

17. V srenji Bistrica Jovan Tomšič, kupec in posestnik za župana, za srenjska svetovavca c. k. poštar in posestnik gospod Jožef Valentič in gospod Anton Žnidaršič, kupec in posestnik.

18. V srenji Ternovo gospod Anton Tomšič, posestnik za župana, za srenjska svetovavca gospod Anton Urbančič in Jovan Valenčič, posestnika.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Postojni 31. avgusta 1850.

Mac-Neven.

6. septembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnini na Dunaju II. del občnega državnega zakonika in vladnega lista, ki je 6. januarja t. l. v edino-nemškem izdanju na svitlo prišel, v slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 2. cesarski patent od 30. decembra 1849, po katerem se deželna vstava za nadvojvodstvo avstrijsko nad Anizo z volitnim redam za deželni zbor izda in naznani.

Dunaj 5. septembra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

7. Kimovca 1850 je bil izdan in razposlan XIX. del deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih XCVI—CVI občnega državnega zakonika in vladnega lista. — Razpis c. k. krajnskega deželnega poglavarstva od 18. mal. Serpana 1850. Razglas zastran dolžnosti svečavo za staniša c. k. žandarmerije dajati.

Politiške naznanila.

Sardinske zadeve.

Sardinsko kraljestvo ni ravno veliko, pa njegove razmere so bile pred 1848 takšne, da se je tudi z velikimi državami pomeriti, skušati in v boj spustiti smelo. Proti avstrijski carevini bi bilo vendar vse eno le malhen nezmožen pertlikovec ostalo, ako bi ne bila ta carevina ravno takrat po notranjih sovražnikih tako razrušena, da so njeni stebri le še na Savi in na Veltavi stali. Ta nadloga Avstrije je sardinsko vlado pripravila, svojo moč in svojo srečo tudi pri njej poskusiti in se z njenim plenam obogatiti. De bo zmagala, jih je veliko dvomilo, ki so le na širokost dežele gledali; pa tistim, ki so obojne razmere bolj na tanjko pretresli, se je omaga Avstrije ne le mogoča, ampak clo gotova zdela. Zakaj Sardinija je imela podpore, ki jih je Avstrii do maliga popolnoma zmanjkovalo.

Sardinska vlada je stala na dobrih nogah proti vnašnjim državam. Skrivej al očitno so bile skorej vse z njo združene. Neapolitanska jej takrat še ni smela nasprotna biti, rimska jej je z brambovc in vojsaki pomagala, posredno in neposredno jej je toškanska na roko šla in med Tičino in Sočo jo je pet milijonov ljudi molilo in z razpetimi rokami sprejelo. Za herbtam jo je Pariz zavaroval; in če bi bila na morju brambe potrebovala, bi bil Palmerston svoj „stoj!“ izrekel in ta izrek s 1000 ladjami podperal.

Sardinska vlada je imela potem notranje zadeve v tako dobrih stanju, da se je v zaupanju na nje že kaj podstopiti smela. Podarovana vstava, kakor pomanjkljiva je že bila, je vendar dobre uspehe imela. Vse dežele, vse stanove in tudi vse starosti je domorodni duh prešinil. Vse je bilo skupej in zedinjeno, vse pripravljeno blago, dnar in življenje na žertvenik domovine položiti. Vradniki somarno delali, zlahtnost je zneske nabirala, kmetje so bili nadušeni in vojsaki so po priložnosti hrepeneči, svoje orožje se unkrej Soče nositi.

Razun tega je imela Sardinija zlo bogato denarnico. Naravna rodovitnost, kupčija, pre-

možnost vsih stanov, varčnost in drugi pripomočki so, ki države bogatijo in ki so tudi Sardinijo obogatili. Ti denarnici nasproti je imela Avstrija le uboštvo in 900 milijonov dolgov postaviti.

Tudi vojaška moč Sardinija ni bila nikakor majhna. Imela je obilno topov, hrane in drugih naprav. Kar umetnost zadene, je bila na celim Laškim nar bolj izobražena. 100,000 nadušenih sardinskih vojsakov in z njimi združena moč Lombardov, Toskanov in Neapolitanov je bila Avstriji strašna, skor nepremagljiva pošast in napota.

Pa če ravno so vse te okolišine sardinsko vlado podperale, je vendar ona popolnoma omagala. Svoji sreči se ima Avstrija zahvaliti, de jej je ravno o nar nevarniši dobi s tistim pogumam in zaupanjem navdali, ki je gotovi porok premage. Pa ne sme se vender misliti, de je le Radečki moč Turina polomil. Res, de je k temu zlo pripomogel, pa vender so ga še druge razmere in drugi dogodki podperali. Ena nar poglavniših podpor je bila brez dvombe dvomljivo, nepolitično, dvoumno in dostikrat si popolnoma nasprotno ravnanje sardinske vlade, ki je prijatle merzle, in sovražnike vroče storilo, in si je povsod al oterpanjenost al pa clo zaničevanje naklonilo in pridobilo; tako de se nam, če to reč nekoliko pomislimo, misel vrine, de bo Sardinia težko še kdaj kaki bližnji državi, nar manj pa novo oživiljeni, široko razprostrani, svobodni Avstriji nadlego delala. Reči se zamore, de se bo še marsikaj vode uteklo, preden se bodo njene globoke rane le nekoliko zacelile; de bo pa Sardinia še kdaj to kar je bila, pri tisti moči in kreposti, ki jo je pred kustoško bitvo imela, bi bilo nespametno misliti.

Po svojim nepolitiškim vedenju je prišla Sardinia ob prijaznost vunajnih držav in narodov. Njena vlada se je avstrijskim Laham pristudila, se je Toškani zamerila in ni ne Neapolitanam ne Rimljanam ustregla. Angleži so se od nje obrnili, ker se ni v njih kupčijske mreže zaplesti hotla, in Francozje jo zaničevaje gledajo, ker njeno ravnanje nobeni stranki po godu ni bilo, ne komunistam, ne nazadnikom, ne samovladcem, ne kraljevi pregnani hiši udanim. Od zunaj je tedaj sardinska vlada svojo čast, mogočnost in svojo pomoč zgubila.

Še na slabelih nogah stoji, če pomislimo, od znotraj. Tu ni prijaznosti ne udanosti ne skupniga duha ne edinosti v ministerstvu. Z gromenjem pri Novari so se ti stebri države sčasoma omajali in se če dalje bolj od dne do dne poderajo. Vlada hoče svoje napake s svobodnimi vravnami popraviti, kar bi zlo hasnovito ne bilo, če bi ne bile ravno te vravnave ne le marsikterimu človeku, ampak clo marsikterimu stanu nasprotno in sovražne. Kakor nepotrebne so tudi prenarredbe Sikardi-a v cerkvenih rečeh, je bilo vender še bolj nepolitiško, de se prenarredbe niso pri državi ampak pri cerkvi začele. Pri duhovnim stanu zamore to, kar se je tudi zgodilo, sum in nevoljo obuditi. Zapiranje škofov pa sardinski, sploh tako katolški državi malo pomaga in jo le razdvoji v stranke, ki se preganjajo. Beračunstvo po mestih bi se sicer rado bogatih samostanov polastilo, pa misli kmeta so druge. Njegovo nadušenje za vlado mora o tacih okolišinah ugasniti. Drugač si ga ne bode zopet pridobila kakor če se z duhovskim stanom porazumi in poprijazni.

Tudi sedanja denarna in vojaška moč Sardinije kaže jasno svoje oblastenje in svoje medlevce. Država, ki ima 400 milijonov dolga in pa pomanjšano, malo ognjeno, večidel iz novincev obstoječo armado ne bo več tako berž v stanu se zopet na tuje ozerati, ampak bo

imela zadosti o lastnim vredenju in o lastnih težavnih zadevah opraviti.

Avstrijsko cesarstvo.

Česka. Iz Prage se piše v „Reichszeitg.“ kaj de je učeni Kollar iz Neu-Strelica na Česko pisal. Glasi se njegovo pismo takole:

Zbirka možkih in ženskih malikov in drugih starin v muzeumu v Neu-Strelicu je velik in neprecenljiv zaklad, ne samo za Slovanstvo, ampak tudi za celo Evropo in sploh za učnost. Več kot 200 malikov razne sorte, z spomina vrednimi napisi se tukaj najde. Jezik je krasen, naj bolj podoben našimu českimu narečju, ker so bili Čehi tukajšnjim Slovanam v Pomerskim in na Labi vedno naj bližnjiši sosedje. Vse te malike sim že natanjko pregledal in noben pameten preiskovavec ne more dvomiti, de so pristni. Ako bi vsi, tudi naj bolj učeni Slovani in umetniki skupej prišli, in vse moči zjedini, kaj enaciga storiti, bi ne bili v stanu. To so darovi več stoletij.

Ti maliki se razdele v tri rede in dobe: namreč v nage, poloblečene in oblečene. Pervi, namreč nagi maliki so naj bolj stari, preneseni iz gorke Azije in Indije, ker jim obleke ni bilo treba, poloblečeni maliki so iz tiste dobe, ko so Slovani iz jutrovi dežel v bolj merzlo Evropo hodili, in so toraj tudi nekoliko obleke morali imeti; oblečeni maliki pa so iz tiste dobe, ko so se naši predniki že v severnih merzlih krajih naselili; ti so v popolnoma česko-slovanski noši, storjeni še le pred vpe-ljavo kersanske vere. Na nekterih malikih so dvojni napisi, na eni strani slovanski, na drugi pa germanski, kar gotovo priča, de sta ta dva naroda, Slovani in Nemci v vzajemni ljubezni in slogi med sabo živela, de sta clo ene in ravno tiste svetiša in bogove imela, in de je nesrečno narodno sovrašstvo še le pozneje med njima vstalo, potem že, ko se je kersanstvo z silo vpeljalo. V nekterih je mnogo srebra in tudi zlata, tako de bi zlatar za eniga malika 50 do 60 tolarjev dal.

Galicija. „Zorja Galicka“ naznani, de sta Rusina, korar Šaškivič in fajmošter Litwino-vič, ki sta bila pri posvetovanju za deželno vstavo Galicie, skoz Lvov šla, in de sta tam veselo novico zagotovila, de vlada hočerusinskemu narodu v popolni enakopravnosti pot odpreti se omikati, kakor se iz sklenjene vravnave Galicie vidi. Potem pravi ta časopis, de se pripoveduje, de se bo v Avstriji gersko-katolško patriarhalstvo napravilo, in tej cerkvi neodvisnost zagotovila.

Ogerska. Peštanski časopisi naznanijo sledeče zlo važno pismo:

Minister vojaštva in višji poveljnik armade Komarno 2. julija 1849.

Združenimu ministerskimu svetovavstvu v Budapestu.

Med tem, ko se je ogerska armada od Tise proti Donavi pomikala, ni mogel nobeden verjeti, de bi se vojska srečno končala, clo po bitvi pri Isasegu je ogerska še na tako slabih nogah stala, de so le možje v srečni domišlii in lahkovernosti zamogli misliti, de je ogerska dežela rešena, in de zamore sama čez sebe svobodno gospodariti.

Zastonj sim jez opominjal, se v sreči ne prevzeti, ampak posebno na to paziti, se utrditi, ne pa sovražnika z ošabnostjo dražiti. Zastonj sim zdajniga deželniga poglavarja Kossuta, ko je me prašal v zadevah neodvisnosti Ogorskiga, opominjal, de se armada, akoravno je ogerska vstava z oktroirano vstavo mnogo zgubila, posebno za pridobitve mesca marca bojuje, zastonj sim mu v izgled stavil, de clo, ako bi po dobljeni bitvi naenkrat kralj Ferdinand pred verste ogerskih vojakov prišel, in od njih varstva tirjal in prosil, mu prejšnje pravice spet pridobiti: bi večidel vo-

jaki na njegovo stran stopili, ostali pa, tako imenovani republikanci, manjšina, bi se tudi dolgo ne pomišljevali in bi njegovo reč za svojo storili, zastonj sim terdil, de armado le prisega na vstavo skupej derži.

Pri vsem tem je pa vendar 14. april v življenje stopil.

Na to le to terdim, de je narodu ukazano, se biti za življenje in smert, ker je 14. aprila za sabo vse mostove poderl, ker je nemogoče se z Avstrijo na podlagi pridobitev leta 1848 pogoditi.

Zmaga ogerskiga orožja pri Nagy Sarlo 19. aprila je blagoslov življenja v Debrečinu dala; ker od vsih strani se je Madjaram sočutje in vdeleženje pri boju za življenje in smert naznalovalo.

Le tista armada, ktere zmage pri Hatvanu, Tapiobički in Isasegu so, kakor se zdi, sklep 14. aprila storile, tista armada je molčala. Ona se ni poklonila temu sklepu, ona je molčala! Ker ona ni mogla za prav spoznati, de se ji že brez tega tako težki poklic ljudstvo osvoboditi, še bolj obteži; molčala je in je vendar kri prelivala pri Komarnu, Aču na nasipih Bude, pri gorskih mestih, pri Čorni, ta — in unkraj Vage z veliko udanostjo za reč stiskaniga ljudstva.

Kam pa so nasproti prišli obilni sostavljavci poklonov? — tisti pogumni bojevavci za smert in življenje? kterih pisano navdahnutje je sedajni deželni poglavar v pismu name še vedni molčeči armadi tako rekoč očital!

Kako se je veliki, nadušeni Debrečin, zibelka 14. aprila 4000 kozakam branil? Je slavnj izgled Erlave po bitvi pri Kapolni posnemal, ki je prihruliga, zmagovavniga sovražnika brez pomoči zapodila — ali je morebiti zavolj nesrečniga boja druga Brescia postal?

Armada je dobro vidila, de tisti pokloni niso tako rekoč nič, in jih je tudi za take deržala, in ravno zavolj tega je ta mučeniška armada čutila, de je bil 14. april ne le prezgoden, ampak tudi ošabno oponašanje bolj močnimu sovražniku, toraj je armada molčala in jez z njo.

Görgey Arthur, s. r.

Tu je dežele.

Bulgarska. Bulgarskim poslancam se je na povelje metropolita v Vidnu ves denar s tem pristavkam vzel, de ga bodo, ker brez tega na stroške vlade popotovajo, ko nazaj pridejo, spet dobili. Škoda, ktero so Turki Bulgaram storili, se je prerajala na 204,800 piastrov. Vojaki v Vidnu so ležiše zapustili in se v hiše kvkvartirali.

Bosna. V serbske belgraske novine se piše iz Sarajeva, de je spet tje polno vojakov prišlo. Med prišlimi je nekoliko Poljcev in 800 (?) Madjarov prostakov in častnikov, ki so se že navadili nekoliko turško govoriti, mnogo se jih ni poturčili, ampak so le svoje ime na v turške premenili. Med vojaki, kakor se pripoveduje, griža hudo razsaja. Ta bolezen je v unih krajih navadna. Tudi goveja kuga je tukaj zlo huda, zato so meje zaperte.

Laska. „Univers“ piše: Iz Turina smo dobili sledeče pismo, ktero je minister Santa Roza malo pred smertjo svojimu spovedniku narekval. Na to naznani je nadškof dopustil ga po katolški viži pokopati. Pismo se glasi: „Spoznam, de sim se ravnanja vlade kakor javna oseba (come persona publica) s polno zavestjo in s prepričanjem, postav cerkve nikdar razžaliti, vdeležil. Sicer bi se ne bil vdeležil, (altrimenti non vi avrici preso parte), in ko bi se bilo to vendar zgodilo (t. j. ako bi bil cerkvene postave brez lastne volje razžalil), prekličem vdeleženje ker hočem v občini rimsko-katolške apostolske cerkve u-

mreti, in moj sklep njej in nje visokimu vidni-mu poglavarju, namestniku Kristovimu, rim-skimu papežu podveržem.“

* Sedem generalov, mnogo častnikov in štirje policijski komisarji so bili v Napoli službe odve-zani. Predsednika višjega sodništva so pri be-lem dnevu tri osebe napadle in zlo steple. Zavolj tega se ljudje zlo zapirajo.

Francoska. Na Francoskem v Lavilette so, kakor telegrafsko naznanilo pove, tako ime-novano peklenko mašino zapazili, s tem, de se je sprožila. Kdo de jo je naredil, ni znano.

Angleška. Nek anglešk časopis pravi, naj starši ud jakobinskiga društva je mertev! tako imenuje Ludovika Filipa. Anglia, ki je vedno ponosna bila, de je ranjki med svojim večlet-nim pregnanstvom nraje in navad Angličanov se poprijel, je na njegov spomin častivno paz-ljivost obrnila. Vsi veliki časopisi prinesejo boljši ali slabši smertopise, v katerih se večidel umerli zlo ostro sodi. Samo časopis „Ti-mes“ stori izjemo. Dolgo popisanje takole sklene:

Bil je zdrave pameti, previden, svet je bolj iz lastne skušnje poznal, kakor iz bistriga po-gleda in zraven tega mu je bilo samoljublje prirojeno.

„Herald“ porabi njegovo smert v premišlje-vanje, kako menljive so človeške osode, in de Bog grehe očetov nad vnuki kaznuje. Zraven tega pa ta časopis tudi pravi, de je bil kralj velikodušni varh umetnosti in učenosti, previ-din oče in dober mož. „Globe“ razloči na-tanjko pregreške njegoviga osebniga in fran-coskiga narodniga značaja. „Standart“ ga zlo hvali, in imenuje čas, v katerim je vladal, čas mučenja, ker mu je vedno meč morivca žugal.

„Sun“ ga prehudo sodi. V mladosti jako-binski ud je bil v starosti hud sovražnik sa-movladarstva. Premembe, ki so se na Fran-coskem skoz 80 let pripetile, niso brez nasled-kov memo starčika šle, in on je njih vtiske v celem svojem poprejšnem ravnanju večkrat očitno pokazal.

Njegove kosti bodo za zdaj na Angleškem ostale. 28. avgusta ob 9. zjutraj je bilo nje-govo truplo v svinčeno trugo položeno. Cela rodovina umerliga je bila pri tem pričujoča. Ta truga se bo v drugo z baržunam oblečeno djala. 31. avgusta je bil pokopan.

Australija. Iz Australije se zve po tele-grafiškem naznanilu, de se je tam gibanje pri-celo, se od Angleškiga odtergati.

Razne naznanila.

— „Pražske Nov.“ so pred nekaj časam na-znanile, koliko tujcev posluša kliniko profesorja Hamernika v Pragi. De se število poslušavcov ni pomanjšalo, se iz tega vidi, de je kliniko učenika dr. Čejke-a razun domačih učencov tudi 63 iz zunajnih dežel poslušalo, in sicer: iz Schweiza 13, iz Saksonskiga 12, iz Ba-varskiga 11, iz Pruskiga 9, iz Braunschweiga 4, iz Hanoveranskiga 3, iz Hamburga 2, iz Meklenburga 2, iz Ruskiga 2, iz Norveškiga 1, iz Holandskiga 1, iz Schleswiga 1, iz Ol-denburga 1, iz Würtemberga 1.

— Pretečene dni, ko je hudo deževalo, je reka Mila v lombardo-beneškem kraljestvu čez bregove udarila in sila veliko škode naredila. Čez 100 ljudi je, tako se pripoveduje, v vodi utonilo.

— Podmorski telegraf med Francoskim in an-gleškim kraljestvom je že napravljen.

— „Pražske nov.“ pravijo, de ni res, de bi bil kardinal in knezoškof Schwarzenberg 100,000 gold. mestnim revežem podaril, am-pak on je le nekoliko svojih dohodkov v ta namen odločil.

— Avstrijski brod „Karolina“ je prišel pretekle dni v Kopenhagen, in potem je v Pe-trograd odjadral. To je pa zato imenitno, ker je to prvi avstrijski brod, ki je skoz „Sund“ šel. —

— Vojaški imenik za leto 1850 bo 16. t. m. iz c. k. dvorni in državni tiskarnici izdan.

— 4. in 5. t. m. je prišlo več berzotekov iz Berolina na Dunaj, in ljudje govore, de je prusko ministerstvo z poslednjimi naznanili av-strijskiga ministerstva zadovoljno, in de je tudi v tem smislu nanje odgovorilo. Pomno-ženje vojakov na Českem — ker ravno te dni se spet vojaki iz Dunaja po železnici na Česko vozijo — ni pripravno, to govorico poterditi, akoravno bi bilo zlo želeti, de bi bila res.

— V Pragi je od 25. avgusta do 1. sep-tembra 1850 30 oseb za kolero zbolelo. Od 42 bolnih se jih je le 7 ozdravilo, 17 jih je umerlo, 18 pa je še bolnih ostalo. Pismo Görgey-a na vlado, od kteriga se je pr. leto mnogo govorilo, se takole glasi: „Naša reč je zdaj v naj bolj žalostnem stanju, v armadi ni pokoršine. Ubogo ljudstvo pa zares ne ve več prav, zoper koga naj bi se branilo, zoper Av-strijane, zoper Ruse, ali zoper same Madjare. De se ima ljudstvo zoper Madjare pritožiti, to se ne more tajiti, ako vlada svojih naredb noče preklicati, kakor n. pr. de mora ljudstvo vse vasi požgati, vse kar ima, vniciti. — Nikdar se nisim za vlado, ampak vedno sim se za ljudstvo bojeval, in ako bi bil prepričan, de bi bilo ljudstvo bolj srečno, bi bil prvi, ki bi orožje odložil.“

— Na Dunaju je od 10. do 17. avgusta t. l. 106 oseb za kolero zbolelo, od prejšniga tedna je še 84 bolnih ostalo, tako de je vsih skupej 190 kolero imelo; 45 se jih je ozdra-vilo, 50 jih je umerlo, 95 pa je še bolnih.

Od 17. do 24. avgusta je k 95 bolnim še 198 novih naraslo, od kterih se jih je 87 ozdra-vilo, 81 jih je umerlo, 125 pa je še bolnih ostalo.

Od 24. do 31. avgusta je k 125 bolnim še novih 264 oseb prišlo, tako de je bilo vsih skupej 389, od kterih se jih je 124 ozdra-vilo, 100 jih je umerlo, 165 pa je še bolnih ostalo.

Letos je tedaj na Dunaju vsih skupej 1019 od kolere zbolelo, 432 se jih je ozdravilo, umerlo pa 422.

— Serbski patriarh Rajačić, ki se je mislil te dni na Dunaj podati, je v Karlovcah zbo-lel, in težko, de bi zamogel tako kmalo na Dunaj iti. On je bil brez tega že več let bo-lehen, v poslednjih letih so ga pa težavne dela popolnoma poterle.

— Popotniki pripovedujejo, se piše v „Agra-mer Zeitg.“, de je v Kamenici in Ledini toča vse pobila. Ako se to poterdi, so ondašnji pre-bivavci toliko bolj obžalovanja vredni, ker so jim Madjari v prejšnjih letih vso srečo pod-kopali, in vino je vse, kar pridelajo, ako tega nimajo, so siromaki.

— V Parizu je 31. avgusta en pes nekiga fanta iz vodotoča rešil, de ni utonil. To bi še ne bilo nič tako posebniga, ako bi bil ta fant prvi, kterimu je pes življenje otel, al že 7 ljudi je on smerti rešil. V povodnji leta 1845 je dva človeka zaredama iz vode zlekel. Mu-nicipalno svetovavstvo iz Orleansa mu je takrat zavratnik podarilo, ki nosi na srebrni plošči imena otetih.

— V stanovsko praško realno šolo se tako drenjajo, de je vodstvo moralo naznaniti, de zamore le take učence v šolo vpisati, ki imajo prav dobre šolske spričebe.

— Dr. Gützlaff, oznanovavec kersanske vere na Kitajskem, je tudi v zdravništvu učen, kar mu je zlo koristilo. Pripoveduje, de takrat, ko so se kersanstvo nepremagljive overe za-derževale, de se ni moglo razširovati, ko je

bil vsak umorjen, ki ga je oznanoval; (on sam je večkrat na čudno vižo smerti odšel) je zbo-lela sestra ministra zunajnih zadev, ki je bila možena z enim deželnim poglavarjem. Gütz-laff, ki je že krog slovel, de je dober zdrav-nik, je bil toraj k njej poklican. Ko pride k njej, jo hoče za žilo potipati, al ona roko naglo umakne, in okrog stoječi so nevoljni, de se je kaj taciga prederznil storiti. Ko ji reče, de naj jezik pokaže, še večji nevolja med okrog stoječimi vstane. Ko mu tudi obličja neče od-gerniti, jo prša, de naj mu saj pove, kaj de ji je. „Zato ravno smo te poklicali, de boš povedal, kaj de ji je“, mu odgovore, „kakšen doktor pa si, če tega ne veš!“ Na tako vižo je moral doktor od pričujočih po okoljnihah zvediti, kaj de ji je in jo je tudi ozdravil. Ko ona ozdravi, pošle Gützlaffu iz hvaležnosti drago s cveticami umetno okinčano pogačo v golozlati posodi za plačilo. Gützlaff si pogačo priderži, zlato posodo pa ji nazaj pošlje. Temu so se tako čudili, de so od te dobe Gützlaffa v hiši deželniga poglavarja zlo spoštovali, in de mu je hiša poglavarja vedno odperta stala.

Kitajke Gützlaff zlo hvali, pravi, de so nježne, sramožljive in zlo pridne. Zakon je pri njih svet. Po navadi se zgodej omože. V celem mestu, kjer je bil Gützlaff, ni bilo neomožene ženske, ki bi bila čez 20 let stara. Vendar pa je še navada, de ženske kupujejo. Ko so ga vprašali, kako se je kitajskiga jezika nau-čil, odgovori, de so ga v hiše Kitajcev djali, kjer ni nikdar druge kakor kitajske besede slišal, in se na tako vižo jezika, ko je več let preteklo, djansko naučil.

— Kerčmar in mesar v vasi Habrovan na Moravskem blizo Berna je z eno svojih dekel preveč prijazno živel, kar je večkrat prepir med njim in njegovo ženo zbudilo. Po enem prepiru sklene mož svojo ženo umoriti, in sto-pi z sekuro in mesarskim nožem v roki v spav-nico, kjer naj prvo eniga svojih otrok z se-kiro ubije, potem svojo ženo, ki je protinjem pritekla in družiga otroka z ravno tem orod-jem umori, in poslednjič naj mlajše dete zakolje. Ko to strašno hudobijo doprinese se k mizi vsede, piše okrajnimu predstojniku pismo, v kterem pove svoje černo delo in pravi, de ni mogel ubogih otrok v življenju pustiti, ker je za terdno sklenul svojo ženo umoriti, in vedil de bo zavolj tega rabeljnu v roke padel, in ni hotel zapušenih sirot na svetu pustiti. Potem je na mizo denarje za pogreb položil, je hišo dobro zaperl, je hišni ključ na dvor vergel, in je k sodniku prišel, kjer se je mirno in v polni zavesti pravici izročil. Preiskovanje se je že začelo. De bi morivec ne bil pri pameti, se ne vidi.

— 2. septembra je bil Ludovik Filip v Wey-bridgu pokopan. Na njegov grob so gerb or-leanske rodovine in kraljevo francosko krono načertali z sledečim napisom:

„Depositæ jacent sub hoc lapide, donec in patriam, Avitos inter cineres, Deo adjuvante; transferantur, Reliquiæ Ludovici Philippi Pri-mi, Francorum Regis, Claromontii, in Britan-nia, defuncti Die Augusti XXVI, Anno Do-mini MDCCCL, Aetatis 76. Requiescat in pace!“

(Pod to skalo leže ostanki Ludovika Filipa I., francoskiga kralja, kamor je v Klaremontu na Angleškem 26. avgusta v letu Gospodovem 1850, v 76. letu svoje starosti položen bil, dokler de bodo z Božjo pomočjo v domovino med pepel njegovih očetov prenešene. Naj v miru počiva!)

— V pondelik teden je bila na Dunaju „slo-vanska beseda“, pri kteri se je med drugimi Slovani tudi naš rojak gosp. Legat vdeležil, ki je dve ruski pesmi pel. Čisti znesek (500 gold. se bo pogorelim Krakovčanam poslal.

Pripovedka od žolnirja.

(Konec.)

Ko zvečer pride in zvezde iz svojih višjih postelj ustajati čnejo, se poda Gasper proti dvorani. Najde jo odperto, kar mu je težek kamen odvalilo; zakaj ko bi le enkrat notri bil, si misli, ga ne bodo črnoplajšarji tako berž odtirali. Prišel je v veliko sobo. Orodje, ki je bilo sem ter tje viditi, mu pove, da je v dvorno gostnico prikoračil. Gasper se vsede, čaka in slino se mu cede. Slisal je namreč, da gospoda pozno večerja in misel se mu zdaj vrine, da se bo morebiti nocoj še pri škratih prav dobro pogostil; zakaj de se preganjavci kralja po gosposko obnašajo, ni dvomil. Pa ura udari devet, deset, enajst — in vse je še tiho, večerje nič, po škratih ne duha ne sluha. Čas teče počasi, ura se vleče, dokler kladvo dvanajsto naznani. Cuj! poslopje se strese, Gasper se ozre, od stropa je telebil škrat, tak strašen de bi popis senca sence ne bil. Vender podoba sama ne šiplje nohtov in ne striže še las. Arkavsta gleda sicer bistro, pa brez strahu na ponočno prikazen. Škrat nekoliko misli in potem reče: „Človek, ti si prederzin! pa pri tej priči te v prah zdrobim če mi na moje uprašanje ne daš odgovora, ki ga zamoreš tudi v djanju pokazati. Zakaj tedej, te vprašam, se mora vsakdo nar bolj truditi? Za dobiček, reče Gasper, trap je, ki bi se za zgubo trudil. Pokaži! ga zaverne škrat. Uni vzame začarane kvar-te iz žepa. Škrat se zde vsede in tudi kvar-te predse položi. „Igra 1000 zlatov na en pot! pravi Gasper in verže listek ob mizo. Žolnir dobi; črnoplajšar odsteje natanjko. Igra se ponovi. Škrat zgubiva in Gasper dobiva, tako de znese dobiček ob eni že žakelj cekinov. Smert in življenje naj velja, pravi škrat jez al ti — eden nej cepne! Gasper verže, listek govori zanj, škrat pa razpade — pogoj igre je splojen.

Arkavsta je menil, da je delo doveršil, pa de temu ni tako se drugi dan prepriča, ko so škratje še veliko hujši kot poprej razsajali. Gre tedej zopet v dvorano, ko se dan nagne. Tudi danes čaka do pol noči. To pot telebi šest škratov na enkrat od stropa. Eden njih se vstopi pred Gasperja rekoč: „Mi smo nar silniši med vsimi brati, pa vse nas moraš ti premagati; drugač si prah, preden četertinko udari. Le delo si smeš sam voliti, v katerim bi se z nami skušati hotel.“ Prav! reče Gasper, pa kaj, ko bi jez vas vstrahoval? „Potem pa moramo mi iz grada“ odgovori ro-gatec. Gasper se berž spomne, seže in uzame začarano pipo iz žepa. Tudi škrat pri-vleče pipo, ki je pipi uniga kar zlo podobna. Žolnirja prežine o tem pogledu misel in on reče: Dajte sim, lulo, de jo pogledam, če ni začarana; z enakim orožjem se moramo boje-vati. Škratje mu dajo svojo pipo in Gasper jo tak dolgo gleda, svoji primerja in preme-njava, dokler črnoplajšarje več ne vedo, ktera pipa je njih. Žolnir jim da tedej začaranco; in škratovo je sebi obderžal. To delo, pravi on si zberem, de bomo tobak pili; kdor ga iz svoje lule popred izpuha, bo zmagal. Škratje so zadovoljni, se vsedejo in kadijo; ko se eden naveliča, poda pipo bližnjimu in tako zaporedama, dokler so vsi na versto prišli. Pa začaranca puha zmiram enako, brez konca; Gasper kadi polagoma. V njegovi pipi ni kmalo družiga kot stvarica pepela. Delo je dopolnil, zmaga je njegova, užugani škratje morajo grad popustiti.

Zopet meni Arkavsta, da je delo doveršil, pa zopet se drugi dan prepriča, de temu ni tako, ker so škratje še veliko hujši kot po-prej razsajali. Gre tedej še enkrat v dvorano. Kot včerej in predvčeranjim čaka tud danes do polnoči. Ko ura udari, ustane tak ropot po poslopju, de bi se bila gotovo Gasperju ušesna mrena pretergala, ako bi ne bil voja-skih ušes imel, katerih se, kakor je znano, no-bena reč ne prime. Zdajci pade toliko škra-tov od stropa, de bi jih ne bil sam Arkimed v treh dneh in nočeh preštel. Gasperja obide nekaka gorkota, ki je se nikdar ni čutil; ven-der si jo kmalo prežene. Majhin škrat stopi prednj in mu reče: „Vidi se, de si vojsak; šest nar silniših bratov si pregnal. Pa to si ti z zvijačo storil. Zdej pa mi od tebe tirja-mo, de s telesno močjo kaj storiš, kar bi nas

eden v stanu ne bil. Če ti bo pa to nemogoče, se bomo pa strašno o izgonu naših bratov ma-sevali.“ Gasper je zmoten, seže po sablji in na en mah mizo čez in čez preseka. Zdej se pa približa škrat, udari z mazincam na mizo in ona se pri tej priči popolnoma razleti.“ Gasper uzame zde verč vina, ga nastavi in ga v enim dušku popije. Škrat pa privleče poln sod, serkne in ga, ko bi trenil, izprazne. „Se en poskus ti je dopušen! reko črnoplaj-sarji, zgubljen si, če ti spodleti.“ Gasper se zdaj spomni in uzame začaran boben. Noter škratje! zavpije in telebne na kožo. V hipu je soba prazna, dvorana oproštena, vse hu-dobe v začaran boben zaperte, težavno, delo, doveršeno.

Gasper gre h kralju, dobi njegovo hčerko Zebenico in polovico zdaj varniga kraljestva in vživa srečno sad svojiga truda. Nej mu tekne! — J. T-a.

Votline na Krasu.

(Po spisu Dr. Adolfa Schmidl iz Abendbl. d. Wien. Ztg.)

(Dalje.)

II.

Maligraška votlina pri Planini.

V Planini 16. augusta. Ko 10. augusta v Planino pridem, že najdem, rudarja gospoda Rudolfa iz Idrije z dvema rudokopoma. Že prvi pregled po okolici mi naznani, kako sla-bo se je ti čudni kraj do zdaj popisal. Pla-ninska dolina enako drugim votlinam na Krasu niškam podobna, znabiti nekda jezero, ka-koršno je se dandanašnji Cirkniško, se zavije od zgornje Planine v 4000 dolg polomesec v Gerčarevec, od jugozahoda proti severozaho-du. Na južnih in zahodnih krajih so povsod močni studenci in naj bolj pa v jugozahodnem kotu.

V Malnih izvira polno velikih studencev, vsak dovolj močen malen goniti; voda ima 13 stopinj in pride kakor pravijo iz Cirkniškega jezera. Na izhodni strani berda, od teh stu-dencev komaj 500 seznjev, pride Pivka na svitlo is Maligraške votline. Pivka ima pred votlino le 11 1/2 stopinj gorkote in kakor me-nijo, pride iz votline pri Postojni.

Maligraški votlini gre, kar se kiparskega zavzeta tiče, prednost pred vsimi svojimi se-strami. Na uni strani smaragdni potok, od desne z sterma pečjo, od leve od zelenega gojzda obdana, se dviguje blizo 40 seznjev visoka stena, v dnu nje se prostorna votlina, z lepim obokom odpre, skoz katerega voda po skalovju navzdolj sumi. Ko tu skoz prideš, stojiš pod veličanskim obokom, ki je naj manj 20 seznjev visok in 15 širok, katerega večidel voda napolne. Čez kakih 40 seznjev ako v tamoto naprej koračiš, in ne vidiš več na plan, vidiš, kako vedno bolj tamno postaja dokler, da se čisto nič več ne vidi. Iz no-trajne votline voda bobni in veličanske občut-ke povišava, 87 seznjev od vhoda se neha, in kdor hoče naprej, se mora prepeljati. Ko bere, kako je kak popotnik čoln ali šajko ste-sal in jo skupej zbil, vzame to za reč, ki se samo na sebi razume, to se je tudi pri nas sama od sebe razumelo; Skup zbito šajko in čoln čez jez spravi v notrajno votlino, tam zoper zlo derečo vodo, ki je gotovo 20 čev-v sekundi znesla (ako Donava pri Dunaju le 11 čevljev v minuti znese), je bila pa reč, ki je nam dala celi dan dovolj težavnega dela. Ker pa smo morali čez imenovani kraj večkrat semtertje iti, smo slednjič berv čez na-pravili.

Unkraj potoka, na levem bregu, se mora po hribu, ki je z neskončnim skalovjem obse-jan, plezati in za steno poprijemati, v globo-čini spodej pa šumeča voda naprej dere. Vot-lina je vedno višja, bolj veličastna, jamske luči pa tako malo široko tmino razsvetle, da sim moral naglo v Ljubljano po bengalski ogenj pisati. Brez tega ognja ne more biti, ki vot-line preiskuje in votlina pri Postojni bi bila že davno znajdena, ako bi se bil prvi veliki prostor na tako vižo razsvetil, de bi se bil vhod na steni unkraj Pivke vidil.

Ko prideš na uno plat pod imenovani ska-loviti hrib, stopiš na naravni skalni obok, pod katerem potok dere. Do sem smo se lahko po

vodi pripeljali, treba je bilo pa tudi čoln pod obokom skoz spraviti, kjer so se valovi nad skalami lomili, kar je silno bučanje naznana-valo. V prejšnih časih so čoln čez ti hrib in še enega drugega nosili in ga se le potem v vodo spustili, pa mlinarski hlapec, ki je bil z nami, je zagotovil, da je mogoče, ako ravno tako silno voda dere, po njej naprej priti. Toraj smo mu to dovolili, gospod Ru-dolf se ni dal pregovoriti, moral ga je spre-miti, jez pa sim, ker tako čoln ni smel pre-težko obložiti biti, z obema rudokopoma čez hrib šel, in sim obesil kolikor sim mogel luč na vodi za obokom, posebno na en zob, ker so se tukaj valovi zlo lomili. Krasno je bilo viditi, ko je čolnič, na katerem ste dve luči svetile, skoz skalni obok prišel. Težave so bile pa tam večje, kakor si je mlinarski hla-pec mislil, ker voda je bila tukaj plitva, pro-teklo je pol ure, predenj so pogumni bro-dnarji skoz prišli, katerim sim že oba rudoko-pa v pomoč poslal, jih namreč pred zobom varovati, katerega sim razsvetil. Ko čolnič tudi memo tega zoba pride, smo prišli v malo zavetje, kjer je gospod Urbas svoje povod-nje popotovanje pričel, ko so mu čolnič do sem nesli in ga po vrvih dol spustili.

Tu smo se ostavili, orodje, vervi in druge reči smo pustili, oba rudokopa za čuvaja po-stavili. Jez pa stopim z gospodom Rudolfom, mlinskim hlapcom in enim zlo urnim 12 let starim fantom v čoln in se podam na pot znajd.

Pred drugim moram opomniti, da sim bil v Planini tako lepo sprejet, in da so mi ljudje vsestransko pomagali, za kar se ne morem dovolj zahvaliti.

Postar in sedajni župan, gospod Vilhar, oba brata gospoda Jožef in Juri Obreza, posest-nika bližnjih žag pri votlini na Malnu, kakor naš prijazni gospodar, srenjski svetovavec, gospod Perenič so vse storili, me z sovetom in djanjem podperati, ker so dobro vedili, ko-liko težav me čaka. Posebno gospodu Jožefu Obrezatu se imam zahvaliti, da se je s po-močjo njegovih ljudi čoln, šajka, berv itd. tako naglo naredila. Kaj drugega je bila pa s potrebnimi osebami. Iz začetka je hotel vsak noter iti, kaka dva prostovoljca sta tudi prvih 100 seznjev z nami šla, pa težave, čoln in šajke po dereči vodi naprej spraviti, so jih že ostrasile. Zdej je veljalo, se dobro prijeti, da se dragi čas ne zgubi; med tem je prvih 209 seznjev gospod Rudolf zmeril.

Stopili smo tedaj zlo pogumni v čoln. Vzeli smo sabo eno steklenico vina, eno libro kruha in tri libre žgavnega olja. To je bilo vse, kar smo imeli, sklenili smo, se samo v naj hujši sili vernuti.

(Dalje sledi.)

Basen.

Zlo je vihar drevje majal in tresel, tako de sadje krog in krog dol na zemljo leti. Dve pomoranči pa se zavalite proti morju, padete noter in plavate. To viditi, se jima konjska figa, ki se je po vodi gugala, pridruži, rekoč: Le plavajmo, me pomoranče tri!

Neume in bebec gre med trop učenih in mo-drih in se misli v svoji ošabni domišliji učeni-ga in modriga. J. T.

Slovstvo in umetnost.

Sliši se, de bo znani česki pisatelj in pes-nik Polak svoje dela na svitlo dal. Polak je bil v Casmuka 1788 rojen, in je zdaj gene-ral-major v avstrijski armadi.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 7. Kimovca 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru) 96 3/4
» » » » 4 1/2 » »	84 1/16
» » » » 4 » »	—
Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českkih, morav-skih, silezkkih, štajarskih, ko-roških, krajskih, gorških in dunajskih višje kamorne urad-nije.	po 4 od 100 — gld. » 2 1/2 » » — » » 2 1/4 » » — » » 2 » » 40 » » 1 3/4 » » — »

Dnarna cena 6. Kimovca 1850.

Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	22 1/2 gld.
Srebra	16 1/2 »